

Vývoj a transformace náboženství v Česku v rámci společenských proměn, 28. listopad 2014

Kamila Klingorová
kamila.klingorova@natur.cuni.cz

Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje,
KUHIG – Centrum pro výzkum v kulturní a historické geografii, Albertov 6, 128 43, Praha 2

V závěru loňského roku proběhl na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK seminář, jehož cílem bylo diskutovat vývoj náboženství v Česku a jeho projevy v krajině v souvislosti s globálními a evropskými proměnami posledních let. Výzkum religiózní krajiny Česka má na pražském Albertově dlouhou tradici, proto se obdobná setkání stala tradičními. Pořadatelé semináře byli řešitelé výzkumného projektu GA ČR č. 13-35680S „Vývoj, transformace a diferenciacie náboženství v Česku v kontextu globálních a evropských proměn“ v čele s Tomášem Havlíčkem z PřF UK v Praze. Seminář se konal za podpory Grantové agentury České republiky, Výzkumného centra historické geografie a KUHIG (Centra pro výzkum v kulturní a historické geografii). Na semináři vystoupili s příspěvky i s komentáři do diskuse odborníci z různých disciplín, které se zabývají výzkumem náboženství, například sociální geografie, religionistika, sociologie náboženství, teologie či demografie, ale i představitelé církvi a široká veřejnost. Právě spojení různých pohledů na náboženskou krajinu a společnost v Česku a jejich vzájemná konfrontace byly jedním z nejdůležitějších přínosů tohoto semináře.

Dopolední diskuzi zahájil Tomáš Havlíček s příspěvkem zaměřeným na nové trendy ve výzkumu nejen v geografii náboženství. Hovořil například o studiu změn religiózní krajiny v kontextu sekularizace či postsekularizace evropské společnosti a o výzkumu role náboženství při utváření územní identity. Nové koncepty v geografii náboženství jsou důležitou inspirací pro výzkum v českém prostředí, a proto se v jejich duchu nesla i následující diskuze a navazující příspěvky. V dalších referátech představily Doris Fajfrová a Kamila Klingorová z PřF UK dílčí výsledky probíhajícího výzkumného projektu, jejichž diskuze a hodnocení ze strany publika byly pro řešitele projektu významným přínosem celého semináře. Doris Fajfrová hovořila o základních demografických charakteristikách modelových území vybraných pro výzkum náboženské krajiny. Zdůraznila hlavně důležitost znalosti místních poměrů pro správné zpracování dat ze Sčítání lidu 2011, které je jedním ze základních pramenů demografického a geografického výzkumu náboženství v Česku v současnosti. Kamila Klingorová navázala seznámením s výsledky terénního šetření náboženské krajiny, které provedl výzkumný tým projektu GA ČR ve spolupráci se studenty geografie z PřF UK v létě 2014, a to v deseti modelových mikroregionech v celém Česku. Ve svém příspěvku představila vybrané sakrální objekty, které byly v modelových územích mapovány, rozdílů v podobě sakrální krajiny a její kontrast s převážně sekulární společností Česka. Výsledky terénního šetření projevů náboženství v české krajině a společnosti a dalších aktuálních religiózních trendů

budou součástí připravovaného Atlasu náboženství v Česku, který jeho autoři z výzkumného týmu GA ČR krátce představili publiku.

Po krátké pauze na drobné občerstvení se Martina Hupková z PřF UK rozhovořila o proměně konceptu místa pohřbívání, které je úzce spjato s duchovní krajinou. Zdeněk R. Nešpor ze SOÚ AV ČR navázal prezentací encyklopedického přehledu informací o menších křesťanských církvích v Česku. Jedná se o příručku určenou především pro státní správu, církev, akademickou i zainteresovanou veřejnost, která představuje základní sociální charakteristiky současné české religiozity a klade důraz na rostoucí počet i podíl menších náboženských společenství v Česku. Publikace encyklopedie je plánována ve vydavatelství Karolinum ke konci roku 2015. Na závěr semináře spoluautor zmíněné encyklopedie Zdeněk Vojtíšek z HTF UK přímo navázal na příspěvek Zdeňka R. Nešpora, když se ve svém příspěvku zaměřil na nově registrované evangelické církve v české společnosti. Součástí referátu bylo představení evangelikální tradice, charismatického hnutí či pentekostalismu v globálních historických souvislostech a jejich vliv na přetváření české náboženské společnosti.

V závěrečné diskusi hovořili účastníci semináře o možných dalších směrech výzkumu náboženství v českém prostředí, o jeho limitech, například v podobě nedostupnosti podrobných dat, a o výzvách, před kterými výzkum náboženství v české sekulární společnosti stojí. Seminář o vývoji a transformaci náboženství se tak stal důležitou diskuzní platformou pro výzkum nejen v religiozní geografii. Poskytl užitečné informace zainteresovanému publiku z decizní a církevní sféry a zároveň důležité podněty výzkumnému týmu pro jeho další práci, jejíž výsledky budou představeny v rámci mezinárodní konference v září 2015.

Obr. 1: Publikum semináře Vývoj a transformace náboženství v Česku

Foto: D. Fialová.